

Danila Prepeleac de de Ion Creanga

Incadrarea intr-un(o) curent/ perioada/ epoca literar(a)

Opera lui Ion Creanga se incadreaza in literatura marilor clasici, cu inclinatie pentru povestirea si traditia orala, populara. Desi sursa basmelor se afla in creatia populara, in naratiunile lui Creanga se observa o munca temeinica asupra textului (el are a constructie estetica, prea putin accentuata la creatorul popular), trasatura consolidata, probabil, de intalnirea cu Eminescu si de participarea la sedintele Junimii.

Prozele lui se afla intre realism si clasicism (G. Ibraileanu interpreta chiar primele povesti - Soacra cu trei nurori, Capra cu trei iezi, Prostia omeneasca - drept nuvele realiste), cu semnificatii de ordin epic si moral. Basmele au fost publicate intre 1875 si 1878 in revista Junimii - Convorbiri literare. Titlu. Tema. Elemente de constructie si compozitie.

G. Calinescu spune ca multe dintre basmele lui Ion Creanga pot fi rezumate printr-un proverb (pentru ca pastreaza semnificatia morala specifica basmului popular): astfel, Danila Prepeleac se potriveste zicalei "prostul are noroc", Povestea lui Stan Patitul prezinta diferentele dintre barbat si femeie, iar Povestea lui Harap-Alb demonstreaza ca omul de soi ni se releva, indiferent de strai sau de conditia sociala.

-Literatura romana. Proza-

Titlul preia numele personajului principal, Prepeleac fiind, de fapt, o porecla (substantivul prepeleac denumeste un trunchi de copac cu crengile scurtate, in care se pun oalele spalate) ce sugereaza conditia umila a lui Danila.

Formula initiala (o varianta a formulari traditionale) "Erau odata intr-un sat doi frati si amandoi erau insurati" si cea finala "Iara Danila Prepeleac (...) a mancat si a baut si s-a desfatat pana la adanci batranete, vazandu-si pe fiii fiilor sai imprejurul mesei sale" (in cheie realista, pentru ca el nu mai traieste si astazi) incadreaza naratiunea. O serie de povesti {Danila Prepeleac, Povestea lui Stan Patitul, Ivan Turbinca) se situeaza intre nuvela si basmul propriu-zis, pentru ca fabulosul este prezent, insa naratorul il mimeaza, inlaturandu-i inocenta specifica basmului popular. In acest sens, Danila Prepeleac poate fi despartit in doua fragmente narative distincte, prima parte, totalmente nuvelistica, prezinta povestea celor doi frati - unul bogat, casatorit, dar fara copii, si, in antiteza, celalalt sarac, si el casatorit, dar cu o droaie de copii; iar a doua parte povesteste ratacirea prin padure (echivalentul celuiilalt taram, al puterilor transumane) unde autorul incepe sa parodieze fantasticul.

-Trasaturi specifice-

Scriitorul insista in prima parte pe naivitatea si esecurile repetate ale lui Danila, care, la sfatul fratelui sau (instigat de nevasta), hotaraste sa-si vanda boii pentru a-si cumpara o caruta noua. Schimburile paguboase succesive trimit la o alta poveste - Prostia omeneasca - pentru ca in final el

ramane cu o "punga goala". Mai mult, cerand pentru ultima data carul cu boi al fratelui sau, taie un copac, in ideea ca acesta se va prabusi direct in car, ceea ce se intampla, dar - fatalitate!, nu cade in, ci peste caruta, pe care o face praf, omorand si boii. De suparare, Danila se afunda in padure, ratacind o vreme (padurea este simbolul labirintului), pentru ca, la un moment dat, ajungand langa un lac, sa piarda si toporul pe care il arunca dupa niste "lisite" ce pluteau pe apa. Se intoarce in sat, ascunzand adevarul fratelui sau, il roaga sa-i imprumute si iapa, dar este refuzat, cu sugestia sa se calugareasca mai degraba decat sa necajeasca oamenii si sa-si chinuiasca nevasta si copiii. El fura iapa si o secure si se intoarce in padure pentru a recupera toporul aruncat in iaz (instrument care a deschis poarta catre un alt taram), insa aici "ii trasni prin cap (...) ca el ar fi bun de calugar, dupa vorbele fratane-sau", si, prin urmare, initiaza constructia unei manastiri chiar pe pajistea din fata lacului. Este momentul declansarii neprevazutului. Din plin realism, trecem in supranatural, caci iazul este lumea dracilor, iar acestia nu pot permite construirea unei manastiri pe teritoriul stapanit de ei. Parodiarea fabulosului, prin simularea normalitatii este evidenta (autorul ironizeaza nu numai motivul folcloric al diavolului care-si baga peste tot coada, ci si mitul pactului cu diavolul: primul drac este trimis sa negocieze, oferindu-i lui Danila un sac plin cu bani). Personajele supranaturale au, la Creanga, mai mult atribute umane si nici dracii nu se indeparteaza de aceasta tipologie: desi au puteri magice, sunt creduli, usor de manipulat, naivi (lumea basmului nu mai este omogena si nici spatiul, ca in primele povesti).

Danila este provocat la indeplinirea unor probe (mai multe decat trei) de catre un al doilea drac (trimis de stapanul iadului sa recupereze banii dati prea usor). El trebuie sa inconjoare cu iapa in spinare iazul de trei ori (cifra 3 este reluata pe parcursul basmului), sa se intreaca in fuga si sa se ia la tranta, sa chiuie. Cum intre timp, in urma experientelor acumulate, "Danila mai prinsese acum la minte", el reuseste sa treaca peste probe prin istetime (atribut rar invocat in basmele populare), ajungand sa rada el de prostia dracului. Puterile magice sunt "â€" prin parodie - transferate asupra eroului nostru, caci insusi Scaraoschi, stapanul iadului, constata ca "nu-i de suguit cu vrajitorul acesta". Al treilea drac este trimis pentru a-l infrange pe Danila prin proba aruncarii buzduganului, pe care Danila o contracareaza prin siretenie, apeland la naivitatea dracului care nu doreste sa piarda buzduganul. Pentru ca nu izbuteste, un ultim drac (voluntar!) il provoaca la o intrecere in blesteme, pe care o va trece cu ajutorul copiilor sai (o alta ironie a autorului).

-Caracterizarea personajului principal-

Ca in majoritatea basmelor, personajele au o incarcatura simbolica. Nici Praslea, nici Fat-Frumos, Danila pare desprins din lumea Amintirilor, reprezentand omul naiv, sarac a carui prostie este satirizata in prima parte. Intr-un fel, si el parcurge, asemenea oricarui erou de poveste, un drum initiatic in care sa-si dovedeasca puterile si calitatile (labirintul padurii in care ratacesta este o treapta initiatica, la fel ca si intalnirea cu dracii, corespunzatoare coborarii in Infern). in a doua parte a basmului, "Danila mai prinsese (...) la minte" si este capabil sa insele fortele demonice din iaz, devenind, din pacalit in lumea reala, un pacalitor.

Stil. Limbaj.

Ceea ce se remarcă în primul rând în literatura lui Ion Creangă este detașarea umoristică în contemplarea lumii. Gestică personajelor, umanizarea fantasticului, oralitatea limbajului, teatralitatea atitudinilor indică o regie de comedie. De altfel, comicul este trasatura fundamentală a operei sale, alături de oralitate (data de numeroasele expresii și locuțiuni populare: "na-ti-o frântă ca ți-am dres-o", a casca gura, a prinde la minte, a-și ține firea, a casca o gura cât o sură, a-i ieși ochii din cap cât cepele..., interjecții: harti, scart, na, ma, iaca, da, ptui, ei, prr, zvarr etc, proverbe și zicatori: "frate, frate, dar pita-i cu bani", "sangele apă nu se face", "tot un bou s-o belea", "am scăpat de dracu și-am dat peste tata-sau", "nevoia învățată pe căraus" etc, regionalisme: teleaga, hreapcă, a tufli, cusma, a sugui, costisa, a smomi s.a.m.d.). Creangă este un autor de basme culte, prin excelență, el distanțându-se de folcloriștii care publicau basmele așa cum le culegeau din popor, pentru că elimină redundanțele, armonizează naratiunea și tînteste efecte de ordin estetic. Se deosebește și de Eminescu, Slavici, Caragiale care porneau de la modelul folcloric, însă creau opere originale, transformând și prelucrând materialul în viziune cultă. El nu operează esențial modificări în modelul popular, ci îl dezvoltă pe cont propriu, păstrând caracterul folclorului (Eminescu, de pildă, folosea povestea drept pretext pentru a o transforma într-o naratiune fantastică, romantică).

Deși sunt păstrate semnificațiile morale din basmele tradiționale, în basmele lui Creangă realul concurează fabulosul, văzut, oricum, din perspectiva parodică.

Originalitatea basmului cult este dată și de atipicul personajelor, de multiplicarea probelor, de îndepărtarea de la sabloanele basmului (nu mai apar fete-frumosi, zmei, imparți...), de preponderența dialogului și a monologului.